

Workshop: 'Bouwen aan netwerken kan wel/niet wachten'

Wat is er nodig voor samenlevingsopbouw? Wat kunnen wijkteams daarin betekenen? Welke rol speelt de samenwerking tussen formele en informele partijen daarin? Onderzoekers Jonathan Berg, Jeremy Rijnders en Sjoukje Botman hebben ten aanzien van deze vragen verschillende zienswijzen onderzocht binnen wijkteams in Hoorn, Purmerend en Amsterdam. Op basis van de uitkomsten van de Q-studie methode hebben zij per stad drie typen werkers onderscheiden, waaronder 'De klant en ik' en 'De autonome verbinder'. Waar het type 'De klant en ik' juist een sterke voorkeur heeft voor het nemen van professionele ruimte en zelf de leiding neemt, werkt 'De autonome verbinder' contextgedreven, is gericht op het betrekken van de sociale omgeving en informele partijen en houdt zich bezig met 'collectieve activering'. In alle drie de steden maken professionals vooral gebruik van de bestaande ondersteuningsnetwerken en creëren zij geen nieuwe.

Vanuit de zaal werd de belangrijke opmerking gemaakt dat de samenstelling van de teams mogelijk een rol speelt in de uitkomsten van typen werkers in de wijkteams. De onderzoekers antwoordden zich daarvan bewust te zijn en houden daarmee rekening tijdens de diepte-interviews die zij hebben met wijkteamprofessionals. Uit de reacties uit de zaal bleek ook dat de typen werkers tot denken aanzetten in relatie tot hoe aan netwerkopbouw wordt gewerkt in de wijk. Een deelnemer merkte op dat in haar gemeente netwerkvorming vooral 'organisch' moet plaatsvinden zonder inmenging van professionals. Er vond een discussie plaats over de gewenste mate van institutionalisering en professionalisering van de *'third places'* in wijken en buurten. Zijn *deze third places* buurtnetwerken buiten de institutionele kaders van bijvoorbeeld het welzijnswerk, of ook vallen daaronder ook buurtkamers en buurthuizen bijvoorbeeld? Een deelnemer benadrukte dat in haar gemeente maximaal een professional bij een buurtkamer aanwezig mag zijn. Een ander meende juist dat professionalisering in die vorm het open karakter van de plek kan aantasten. In de praktijk blijkt de grens tussen *second* en *third places* weerbarstig te zijn. Over de vraag 'welke mate van professionalisering eigenlijk wenselijk is' zijn we nog niet uitgesproken.

Verslag workshop 'Werk in uitvoering: Community building via de ABCD-methode in Amstelveen'

In deze workshop hebben we een project gepresenteerd dat momenteel loopt in de Amstelveense wijk Groenelaan. Daar proberen we middels de ABCD-methode (Asset Based Community Building), samen met professionals en bewoners, een beeld te krijgen van de *assets* die in de wijk aanwezig zijn, en verkennen we manieren om de gemeenschap te versterken. De aanwezigen zijn in gesprek gegaan over twee vragen:

1. *Welke positieve ervaringen hebben jullie/ welke lessen hebben jullie getrokken over de regie die de **lokale overheid** zou moeten nemen in het garanderen van de basis-zorgzaamheid op wijkniveau?*
2. *Welke positieve ervaringen en/of lessen hebben jullie getrokken met betrekking tot het ondersteunen van (door bezuinigingen en transities) soms zwaar bevroegde **professionals** naar nieuwe strategieën richting community building?*

1. Overheid

- De overheid hoeft de beweging in gemeenschappen niet te leiden maar het zou wel hun rol moeten zijn om de beweging op gang te brengen, door probeerruimte en richting te faciliteren.
- Rol overheid: ophalen wat leeft onder mensen in plaats van een einddoel stellen (dus..... bottom-up).
- Community building heeft tijd nodig, haast werkt averechts. Het is geen project, maar een proces. Vragen: hoe top-down wil je werken? Wie zijn de eigenaren van de ontwikkelingen? Vanuit wie komt de vraag? Hoe zorg je voor sociale controle?
- Idee om deze vragen te kunnen beantwoorden: stel een kerngroep samen die bestaat uit mensen van de gemeente, professionals en bewoners. Deze groep moet op gelijkwaardige voet werken.
- Praktisch: de gemeentepannen sneller goedkeuren, dit kan soms maanden duren. Soms lopen projecten maar een jaar en in zo'n geval is vier maanden wachten op goedkeuring een enorme hap uit de looptijd.
- De gemeente zou kwaliteit van werk ook kwalitatief moeten meten. Dit is lastig te meten, dus komt het neer op meer vertrouwen in juiste besteding van budgetten.

2. Professionals

- Contacten zijn erg veranderd door massamedia en snelle connecties. Mensen hebben soms nog eerder 'contact met China' dan met hun eigen bureaus.
- Plezierige evenementen spreken mensen vaak meer aan dan verbondenheid uit noodzaak.
- Een persoonlijke benadering (langs de deuren gaan en mensen vragen naar hun behoeften) werkt veel beter dan via (sociale) media of flyers.
- Wijken meer inrichten in overleg met (toekomstige) bewoners, zodat zij ook eigenaarschap ervaren. Architectuur kan ook al heel belangrijk zijn voor de mogelijkheden voor community building. Professionals zouden met gemeente in gesprek moeten gaan om 'sociale schoonheid' ook een criterium te maken bij de bouw van nieuwe woningen.
- Vanuit professionals is flexibiliteit nodig. De samenleving verandert met de tijd en ook per gemeenschap kunnen verschillende behoeften bestaan die misschien niet altijd aansluiten bij beleid/ gebruiken. Professionals moeten bereid zijn zich daaraan aan te passen.

Workshop 3: Community building via sociale media: zegen of zorg?

Mechteld van Berkel (adviseur veiligheid gemeente Purmerend), Charlotte Kemmeren (docent en onderzoeker HvA)

Sociale media, m.n. Whatsapp-groepen worden in het jongerenwerk ingezet.

Werkt laagdrempelig en vertrouwelijk; als jongerenwerker organiseer je een voetbaltoernooitje of regel je een hangplek. Jongeren “doen gewoon”, dat gaat niet zo bewust; ze gooien je net zo gemakkelijk uit de groep en weer er in. Je krijgt dingen te zien die je normaal niet te zien krijgt als jongerenwerker. Sociale media gebruikt door jongeren voor “impression management”.

Het onderzoek in Purmerend laat zien dat sociale media op grens van privé en werk zitten, de grens tussen afstand en nabijheid vervaagt. De jongere ziet of je online bent. Ook als docent: jongeren lezen mail niet dus werk je met whatsapp; keerzijde is dat studenten zondagavond nog vragen welke stof ook alweer geleerd moet worden.

Sociale media passen ook bij regierol van burger; het is passend om informeel te zijn in je werk. Goed oppassen of de informatie echt is (of is het pistool nep?).

Hoe kijken we tegen de spanningen aan van sociale media? Een klein onderzoekje met Kahoot! Ruim drie kwart van de deelnemers ziet het niet meer als keuze of je als professional nog wel sociale media moet gebruiken of niet. De wereld heeft die keuze al gemaakt. Het is een nieuwe manier van denken. Oppassen dat je je niet gedwongen voelt te reageren. Het gesprek gaat dan vooral over blijven met de trends wat betreft sociale media, jongeren gebruiken immers steeds een andere vorm. Aan de andere kant: je kunt jouw smartphone uitzetten maar dan mis je misschien de lijn van het verhaal.

Een enkeling vindt dat het bij je moet passen; er zijn er die categorisch weigeren met sociale media te werken (een minderheid).

Nagenoeg iedereen vindt dat er aandacht moet zijn voor de risico's van sociale media in het jongerenwerk. Waar liggen grenzen van privacy? Wat te doen als je op app van je kind leest dat vriendin het uitgemaakt heeft met haar vriend en zelfmoord wil plegen? Volgens de rechten van het kind heeft het privacy en kunnen ouders eigenlijk niet afdwingen dat ze meekijken.

Twee derde is het eens met de stelling dat sociale media door professionals gestimuleerd moeten worden als middel om netwerk uit te breiden. Mooi voorbeeld is dat sociale media voor buurtinitiatieven uitstekend kunnen werken, beter dan een website.

Klachten via facebook is laagdrempelig; hoe beteugel je dat? Goed om daar protocollen voor te hebben.

Workshop GGZ in de Wijk – De praktijk in Amsterdam Zuid

Door: Georgette Groutars en Astrid Philips

TEAM ED

De workshopleiders werken bij Team ED, een uitzendbureau voor ervaringsdeskundigen. Zij zetten ervaringsdeskundigen in bij opdrachtgevers in het sociale domein en ze ontwikkelen zelf diensten. Ze doen o.a. in-company trajecten bij organisaties die met ervaringsdeskundigen gaan werken, Er zijn ongeveer 60 ervaringsdeskundigen via Team ED werkzaam met hele diverse ervaringen waaronder psychiatrie, verslaving, dak- en thuisloosheid, armoede, jeugdzorg en detentie.

Team ED geeft alle ervaringsdeskundigen training, intervisie en begeleiding. Team ED eist geen opleiding, stimuleert mensen wel om zich verder te ontwikkelen via scholing. Belangrijkste is dat je wilt werken vanuit je ervaring.

De meeste ervaringsdeskundigen werken tegen een vrijwilligersvergoeding, een paar zijn in dienst bij de opdrachtgever. Soms stromen mensen door naar een betaalde baan in het ervaringswerk. Het is een mooie manier om werkervaring op te doen.

De ED plaats, onderdeel van GGZ in de wijk in het Amsterdamse stadsdeel Zuid

Het project GGZ in de wijk is geïnitieerd door het stadsdeel in samenwerking met diverse welzijnsorganisaties (olv Dynamo), GGZ inGeest en Team ED. Het doel is de kloof tussen welzijn en zorg te verkleinen. Drie pijlers in het project zijn: de ED plaats (inclusief de Vliegende Brigade), coaches GGZ en Welzijn.

Er wordt een filmpje over GGZ in de Wijk getoond, deze kan bekeken worden via de volgende link:

<https://www.youtube.com/watch?v=Pe5NB--ggY0>

Een project als de ED plaats vraagt om (keten)samenwerking. De keten in Zuid die om de ED plaats heen is ontstaan, bestaat uit: (F)ACT-teams/GGZ coach, Team ED, Huizen van de wijk, de Vliegende Brigade en Sociale wijkteams. De verschillende partners sturen mensen door, doen aan kwartiermaken in de wijk, bieden laagdrempelig, op herstelgericht aanbod (groepsgericht, individueel) aan, ondersteunen mensen naar 't aanbod in de wijk, et cetera. Daarom heen zitten nog meer organisaties o.a. Leger des Heils en HVO-Querido.

De ED plaats als 'third place', betekent dat er geïnvesteerd wordt in een veilige plek waar het gevoel gestimuleerd wordt dat bezoekers meer kunnen en willen doen. Bezoekers kunnen oefenen met de rol van vrijwilliger bv gastvrouw/-heer, tot het geven van een gastles op de Hogeschool en/of onderdeel worden van de Vliegende Brigade.

De bedoeling is dat de samenwerkingspartners in Zuid bij elkaar over de schutting kijken. Bijvoorbeeld de coaches zitten één keer in de week in één van de Huizen van de wijk. Zo ontstaan korte lijnen, kunnen vrijwilligers en coördinatoren met vragen over de GGZ doelgroep bij hen terecht, etc. En de ED plaatsen zitten in de Huizen van de Wijk. De ervaringsdeskundigen van de Vliegende Brigade geven samen met de coach Welzijn trainingen en voorlichting aan vrijwilligers van de Huizen van de wijk over

omgaan met en ruimte maken voor mensen met psychische klachten. Samen werken de partners aan antistigma.

Ten slotte, wat betreft de samenwerking tussen ervaringsdeskundigen en traditioneel opgeleide professionals:

- Let op rolverwarring: in gesprek blijven en helderheid over verantwoordelijkheden,
- Leer van elkaars kennis en ervaringen
- Waak voor wederzijds te hoge verwachtingen
- Inzet ervaringsdeskundigheid is nog in ontwikkeling, mogelijkheden zijn niet bij iedereen bekend.

Aan het eind van de workshop konden de deelnemers nog vragen stellen, waarop uitgebreid werd ingegaan. **[Link naar vragen en antwoorden](#)**

Vragen vanuit het publiek in workshop GGZ in de Wijk – De praktijk in Amsterdam Zuid

- 1) In hoeverre leidt de komst van ervaringsdeskundigen tot concurrentie met welzijnsinstellingen/welzijnswerkers? Er is al zoveel in Zuid.

Alle Huizen van de wijk zitten al behoorlijk vol. Daarnaast creëert iedere plek zijn eigen sfeer. Mensen gaan naar die plek waar ze zich lekker bij voelen. Er is dus niet zozeer sprake van concurrentie maar van aanvulling.

- 2) Voor wat voor 'n uitdagingen staan jullie nu nog?

Nog meer organisaties in de wijk bereiken bv woonvoorzieningen en mensen met een verstandelijke beperking veel meer betrekken. De uitdaging is het netwerk breder maken zonder er een overlegstructuur van te maken. Het overzicht in de wijk is soms moeilijk o.a. omdat er diverse wijkteams zijn: SamenDoen, wijkzorgnetwerk, OuderKindteams, LVB-teams, FACT-teams, dimensieketen et cetera. Als die samenwerking in administratieve zin eenvoudiger zou kunnen worden ben je al een stap verder.

Ook ingewikkeld is de financiering van het project. Er zit een financieringskloof tussen zorg en welzijn. Het is bv niet logisch dat het stadsdeel de coaches uit de GGZ financiert, maar vanuit de zorgverzekeraar is dit nog een dusdanig nieuwe functie dat hij niet vergoed wordt. Dit soort financiële kloven/ grenzen overbruggen vormt een uitdaging.

- 3) Zijn er spanningen tussen behandelaren en ervaringsdeskundigen?

De ED plaats is een club van alleen maar ervaringsdeskundigen dus je zit niet op de stoel van de behandelaar. Als zij ervaringsdeskundigen bij een organisatie plaatsen, dan herkennen we wel dat professionals het onduidelijk vinden wat een ervaringsdeskundige komt doen.

- 4) Hoe creëer je veiligheid en thuis voelen in de ED plaats? Hoe ga je om met mensen die de veiligheid van andere mensen in een kwetsbare positie kunnen bedreigen?

In de ED plaats creëren ze een sfeer van intimiteit en veiligheid door gelijkwaardigheid, respect en nabijheid. En door het bieden van zingeving. Bij de ED plaats merken ze dat ervaringsdeskundigen mensen die lastig zijn heel goed kunnen aanspreken. Je kunt er allerlei diagnoses opplakken maar iemand doet gewoon vervelend en daar wordt hij op aangesproken, op zijn mens-zijn. Maar de ED plaats heeft daar eigenlijk weinig mee te maken. Komt ook omdat het project vanaf dag 1 door ervaringsdeskundigen is opgezet, zij voelen zich mede-eigenaar. En mensen kunnen bekijken welke activiteiten het beste bij hen aansluit of de Vliegende Brigade gaat langs en geeft extra aandacht en ondersteuning. En doordat iedereen die bij de ED plaats komt ervaring heeft kunnen mensen veel makkelijker hun eigen ervaringen kwijt. Er heerst een sfeer van: wat hier besproken wordt, blijft onder ons. Er is echt sprake van gelijkwaardigheid, daardoor voelt iedereen zich medeverantwoordelijk voor de sfeer. Ten slotte, de ervaringsdeskundigen krijgen intervisie waar ze van alles waar ze tegenaan lopen kunnen bespreken en ze volgen trainingen zoals 'Zet je eigen ervaring in'.

- 5) Op welke manieren stromen mensen in?

Via de ervaringsdeskundigen zelf, mensen uit hun omgeving. Via de partners uit het project bv (F)ACT, de coaches en Huizen van de wijk. Of via contacten op straat. Er wordt veel gerookt op straat dus iemand komt dan snel in beeld. Er was een persoon van wie het idee bestond dat die persoon goed

zou passen. De ervaringsdeskundigen spraken hem wekelijks aan op straat. Het heeft een half jaar geduurd voordat die persoon de stap durfde te zetten. Via de Vliegende Brigade.

6) Wanneer wordt bepaald of mensen extra hulp moeten hebben?

Moeten is nooit aan de orde bij de ED plaats. Het gaat om wat iemand zelf wil. Als je naar de herstelgedachte kijkt is het aan iemand zelf waar die aan wil werken. Het is niet aan de ED plaats en de ervaringsdeskundigen om dat voor iemand te bepalen. Als iemand goed kan leven met de stemmen in zijn hoofd, is het niet aan de ED plaats om te bepalen dat hij naar zijn psychiater moet. Als ze merken dat er echt veiligheid in het geding is dan wel. Ervaringsdeskundigen hebben soms éénmalig contact, soms langdurig. Als er wordt doorverwezen is het altijd warm, gaan de ervaringsdeskundigen mee als iemand dat wil. Het eerste contact is het belangrijkste. Ze zullen nooit oordelen of beginnen bij problemen.

7) Hoe is de verbinding met de buurt (andere buurtbewoners)?

De ED plaats richt zich niet zozeer op buurtbewoners zonder beperking. Juist wel mooi dat het om lotgenoten gaat. Maar als iemand uit de buurt wil komen of iets wil doen dan is die van harte welkom. De Vliegende Brigade zet wel vaak burens in. Bijvoorbeeld om iemand te ondersteunen bij het vuilnis buiten zetten omdat iemand niet mobiel is.

De gezamenlijk bedachte headline voor de plenaire terugkoppeling: Ervaringsdeskundigen bouwen mee aan de (gastvrije & toegankelijke) buurt.

Workshop 'Tweestrijd, zelfhulp en zelforganisatie voor en door jongeren die rouwen'.

Door Faraaz Ramdjanberg en Jessica v.d. Bilt

Tweestrijd is opgezet door Faraaz Ramdjanberg samen met vrienden, nadat zij zelf meerdere keren vlak achter elkaar vrienden en vriendinnen verloren die zelfmoord pleegden of teveel drugs hadden gebruikt. Vanuit die eigen ervaring leggen zij contact met scholen om daar met jongeren in gesprek te komen over rouwervaringen en aanverwante thema's als eenzaamheid en uitgeslotenheid. De bijeenkomsten die zij organiseren op scholen fungeren in feite als pop-up third places, waar de ruimte ontstaat om naar elkaar te luisteren, van elkaar te leren en tot een dieper begrip van de ander en jezelf te komen.

Faraaz is zelf maatschappelijk werk gaan studeren en combineert zijn werk voor Tweestrijd nu met het stage lopen in een gebiedsteam in Hoorn. Tijdens de workshop is de discussie vooral gegaan over de samenwerking tussen het gebiedsteam en zelforganisaties met Tweestrijd als voorbeeld. Voor de jongeren die bij Tweestrijd betrokken zijn is het een uitdaging om de balans te vinden tussen afstand en nabijheid, daarom zijn duidelijke afspraken gemaakt over hoe ver de ondersteuning gaat en wanneer professionele ondersteuning wordt ingeschakeld. Professionals vanuit het gebiedsteam coachen de jongeren daarbij. Tegelijkertijd is het voor jongeren ook belangrijk om hun verhaal kwijt te kunnen bij andere jongeren, zonder dat daar meteen allerlei professionals bij betrokken raken. Tweestrijd fungeert ook als brug naar bijvoorbeeld scholen en heeft zo ook een verbindende en signalerende functie voor het gebiedsteam, dat zelf niet altijd tijd daarvoor heeft.

Een ander belangrijk onderwerp tijdens de workshop is de combinatie van ervaringskennis en professionele rollen, zoals Faraaz die vertegenwoordigt. Enerzijds is dit een kans, aan de andere kant wijst een van de aanwezigen erop dat het ook lastig kan zijn met betrekking tot andere stigma. Voorlopig ervaart Faraaz het vooral als een kracht, een kracht die wij als aanwezigen ook hebben ervaren.

- Mensen moeten de mogelijkheid krijgen om hun gang te gaan in het sociale domein. Mensen met praktijkervaring kunnen de gemeenschap ondersteunen (opsporen via ABCD?). Ook ondersteuning en educatie is van belang bij het activeren van bewoners.